

Specialmotivering

Lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda

1 §. Föreslagna 1 mom. gäller lagens tillämpningsområde. Enligt momentet innehåller lagen bestämmelser om specialomsorger för dem som på grund av medfödd eller i utvecklingsåldern erhållen sjukdom eller skada hämmats eller störts i sin utveckling eller sina psykiska funktioner och som inte med stöd av någon annan lag kan få den service de behöver. Bestämmelsen har varit nästan oförändrad sedan lagen trädde i kraft.

I det nya 2 mom. fastställs bestämmelsen om lagens sekundära karaktär som framgår av 1 mom. Saken behandlas närmare i samband med motiveringen till 2 §.

Det nuvarande 2 mom. om lagens syfte flyttas som omformulerad till ett nytt 3 mom. Formuleringen motsvarar 1 § i lagförslag 1, där det föreskrivs om syftet med den föreslagna lagen om funktionshinderservice.

2 §. Paragrafen har från första början innehållit en omfattande förteckning över alla de tjänster som vid lagens tillkomst ansågs vara nödvändiga att ta in i specialomsorgerna om utvecklingsstörda. Paragrafen har varit nästan oförändrad under hela lagens giltighetstid. Endast uppgifter i anslutning till undervisning överfördes från specialomsorgerna till undervisningsväsendet genom den ändring av 3 punkten som trädde i kraft 1997 (1369/1996). Dessutom ersattes placering i arbete enligt 4 punkten med ordnande av arbetsterapi genom en lag som trädde i kraft 1984 (26/1984).

Det föreslås att paragrafen ändras så att specialomsorgerna endast omfattar de tjänster som hänför sig till ordnandet av specialomsorger oberoende av en persons vilja och användningen av begränsningsåtgärder inom specialomsorgerna. enligt 3 a kap. Övriga social- och hälsovårdstjänster som personer med utvecklingsstörning behöver ordnas enligt samma lagstiftning som tjänster som andra personer med funktionsnedsättning behöver: socialservice i första hand enligt socialvårdslagen och i andra hand enligt den föreslagna lagen om funktionshinderservice och hälso- och sjukvårdstjänster i första hand enligt hälso- och sjukvårdslagen.

Personer för vilka specialomsorger eller begränsningsåtgärder oberoende av personens vilja kan komma i fråga är i en särskilt utsatt ställning. Därför **behöver de ofta** krävande vård och omsorg samt rehabilitering. Bestämmelser om detta föreslås i 1 punkten. Krävande vård och omsorg samt rehabilitering ska ordnas vid en sådan enhet för serviceboende med heldygnsomsorg som avses i 21 c § i socialvårdslagen eller vid en sådan institution som avses i 22 § i den lagen. Närmare bestämmelser om dessa enheter för krävande stöd ska finnas i 9 § i den föreslagna lagen.

Enligt 2 punkten ska specialomsorgerna omfatta sådana medicinska, psykologiska och sociala undersökningar som förutsätts för den individuella planeringen och det individuella genomförandet av specialomsorgerna. Enligt 33 § är utförandet av dem en förutsättning för

att personen ska kunna förordnas till specialomsorger oberoende av sin vilja. Undersökningarna ska utföras vid en enhet för krävande stöd som avses i 2 punkten. Enligt 3 punkten omfattar specialomsorgerna också sådan arbetsverksamhet i anslutning till krävande stöd som det föreskrivs om i X § i socialvårdslagen (som är under beredning) och sådan dagverksamhet som det föreskrivs om i 19 § i den föreslagna handikappservice lagen. Det är nödvändigt att inkludera dessa tjänster i specialomsorgstjänsterna för att en del av begränsningsåtgärderna enligt 42 b § 2 mom. kan användas i samband med dem, om villkoren för användningen av begränsningsåtgärder är uppfyllda. En ytterligare förutsättning är att det vid den enhet som tillhandahåller tjänsterna finns ett tillräckligt antal yrkesutbildade personer inom socialvården eller hälso- och sjukvården.

9 §. Enligt 1 mom. ska det i ett välfärdsområde finnas ett sådant antal enheter för krävande stöd som motsvarar behovet i området, dvs. sådana enheter för serviceboende med heldygnsomsorg som avses i 21 c § i socialvårdslagen eller sådana institutioner som avses i 22 § i den lagen.

Enligt 2 mom. ska enheter för krävande stöd ha tillgång till sådan sakkunskap inom medicin, psykologi och socialt arbete som behövs för genomförande av krävande vård och omsorg samt rehabilitering och för utförande av undersökningar som krävs för förordnande om intagning för specialomsorger oberoende av personens vilja.

15 §. Det föreslås att paragrafen upphävs som obehövlig, eftersom det inte längre finns sådana statliga verksamhetsenheter för specialomsorger som avses i paragrafen.

16 §. Paragrafen föreslås bli upphävd som obehövlig. Det är inte nödvändigt att i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda särskilt föreskriva om existensen av privata verksamhetsenheter för specialomsorger, eftersom bestämmelser om detta finns i lagen om ordnande av social- och hälsovård och i lagen om privat socialservice.

2 kap. Förvaltning av specialomsorger. I kapitlet finns endast 23 § kvar, som föreslås bli upphävd och samtidigt upphävs också kapitlet.

23 §. Det föreslås att paragrafen upphävs eftersom motsvarande bestämmelse ska ingå i den föreslagna 31 §.

31 §. I paragrafen föreskrivs det om ansökan om specialomsorger och beslutsfattandet i samband med den. Det föreslås att paragrafen ändras så att bestämmelserna om expertgruppen för krävande stöd i 23 §, som upphävs, flyttas till dess 1 mom. Expertgruppen för krävande stöd ska ha minst tre tjänsteinnehavare från välfärdsområdet, eftersom expertgruppens uppgifter omfattar betydande utövning av offentlig makt. I expertgruppen ska det finnas företrädare för medicinsk, psykologisk och socialvårdsinriktad sakkunskap.

I 2 mom. föreslås motsvarande bestämmelser som i gällande 2 mom. om beslut om förordnande till specialomsorger och avslutande av specialomsorger.

32 §. Det föreslås att det inledande stycket i 1 mom. samt 3 mom. ändras så att omnämningarna av verksamhetsenheter för specialomsorger ändras till omnämningen av enheter för krävande stöd enligt 9 § i lagförslaget.

I 2 mom. föreskrivs det om vid hurdana enheter specialomsorger oberoende av en persons vilja ska genomföras. Det föreslås att momentet upphävs som obehövt, eftersom det som föreskrivs där framgår av 9 § i lagförslaget, till vilken det enligt vad som sägs ovan hänvisas i 1 mom.

33 §. Det föreslås att paragrafen ändras så att omnämningarna av verksamhetsenheter för specialomsorger ändras till omnämningarna av enheter för krävande stöd.

34 §. I paragrafen föreskrivs det om specialomsorgsprogram som ska godkännas för individuellt förverkligande av specialomsorgerna för varje person som får specialomsorger. Specialomsorgsprogrammet har i praktiken närmast motsvarat en kombination av förvaltningsbeslut om beviljande av en servicehelhet som avses i 2 § i den gällande lagen och den klientplan som avses i 39 § i socialvårdslagen. Efter att den föreslagna totalreformen trätt i kraft ska förvaltningsbeslut om service för personer med utvecklingsstörning också fattas separat i enlighet med socialvårdslagen eller den föreslagna lagen om funktionshinderservice. Också klientplanerna ska upprättas separat i enlighet med bestämmelserna om den. I propositionen föreslås det att specialomsorgsprogrammet slopas och att bestämmelserna om det upphävs.

35 §. I 1 mom. föreskrivs det om ordnande av boende i anslutning till genomförandet av specialomsorgsprogrammet och i 2 mom. om arbetsträning, arbetsterapi och annan stimulerande verksamhet som ordnas för personer i behov av specialomsorger. Det föreslås att paragrafen upphävs, eftersom den service som avses där inte längre ska ordnas med stöd av specialomsorgslagen, utan i huvudsak med stöd av socialvårdslagen och den föreslagna lagen om funktionshinderservice.

36 §. I paragrafen föreskrivs det om regionförvaltningsverket möjlighet att förordna att specialomsorgsprogrammet ska korrigeras till behövliga delar. Det föreslås att paragrafen upphävs, eftersom specialomsorgsprogrammet inte längre utarbetas efter att lagen trätt i kraft.

37 och 38 § Det föreslås att paragraferna ändras så att omnämningarna av verksamhetsenheter för specialomsorger ändras till omnämningarna av enheter för krävande stöd.

39 §. Det föreslås att paragrafen ändras så i den stryks den sista meningen, enligt vilken välfärdsområdet ska ordna de transporter eller ersätta kostnaderna för de transporter som är nödvändiga för att en person ska få specialomsorger. Bestämmelsen är onödig, eftersom de transporter som avses i den i fortsättningen ska genomföras som stöd för rörligheten enligt 21–24 § i lagförslag 1.

42 a §. *Åtgärder som stöder förutsättningarna att klara sig på egen hand och stöder självbestämmanderätten.* Det föreslås att 1 mom. ändras så att omnämningarna av specialomsorgsprogrammet stryks i sista meningen.

Det föreslås att 3 och 4 mom. ändras så att omnämningarna av verksamhetsenheter för specialomsorger ändras till omnämningarna av enheter för krävande stöd.

42 b §. *Tillämpningsområdet för bestämmelserna om användning av begränsningsåtgärder.* Det föreslås att 1 och 2 mom. ändras så att omnämningarna om serviceboende med heldygnsomsorg enligt 21 § 4 mom. i socialvårdslagen ändras till omnämningen om serviceboende med heldygnsomsorg enligt 21 c 1 i socialvårdslagen. Ändringen motsvarar den ändring av socialvårdslagen som föreslås i regeringens proposition 231/2021.

Hänvisningen i 2 mom. 1 punkten till 27 e § i socialvårdslagen (710/1982) och till 35 §, som enligt denna proposition föreslås bli upphävd, ändras till en hänvisning till X § i socialvårdslagen (som är under beredning). På motsvarande sätt ändras hänvisningen i 2 punkten till 8 b § i den gällande handikappservicelagen samt till 35 §, som föreslås bli upphävd, till en hänvisning till 19 § i lagförslag 1.

42 q §. *Bemyndigande att utfärda förordning.* Hänvisningen till 32 § 2 mom., som föreslås bli upphävt, ändras till en hänvisning till 9 § 2 mom. i lagförslaget.

8 kap. *Anordnande av utbildnings- och forskningsverksamhet för specialomsorger.* Det föreslås att kapitlet upphävs, eftersom det inte blir kvar en enda paragraf i det.

65–67 § I den paragrafhelhet som utgör 8 kap. föreskrivs det om ordnande av utbildnings- och forskningsverksamhet för specialomsorger samt om rätten att anlita verksamhetsenheter för specialomsorger för ordnande av utbildnings- eller forskningsverksamhet inom specialomsorger. Bestämmelser om ersättningsgrunder för användning av lokaler finns i 66 § och bestämmelser om avtal om ersättningsgrunder mellan olika aktörer i 67 §. Paragraferna föreslås bli upphävda som obehövliga. Särskild utbildning och forskning i anslutning till specialomsorger ordnas inte längre, eftersom avsikten är att hela specialomsorgerna framöver ska höra till helheten av funktionshindersservice utan att de differentieras separat.

71 §. Det föreslås att paragrafen upphävs som obehövlig, eftersom den arbetsterapi som avses i paragrafen i fortsättningen ska ordnas i enlighet med socialvårdslagen.

74 §. Paragrafen innehåller ett allmänt bemyndigande att genom förordning av statsrådet föreskriva om behörighet för tjänster för specialomsorgsuppgifter. Det föreslås att paragrafen upphävs som obehövlig, eftersom ett med tanke på den föreslagna lagen tillräckligt bemyndigande att utfärda förordning ingår i 42 q § i den föreslagna lagen.

75 och 76–79 § I paragraferna finns informativa hänvisningar till bestämmelserna om myndighetstillsyn i lagen om ordnande av social- och hälsovård. Det föreslås att paragraferna upphävs som onödiga, eftersom lagen om ordnande av social- och hälsovård tillämpas på tillsynen över den verksamhet som avses i lagen även utan uttryckliga hänvisningsbestämmelser.

80 §. Det föreslås att paragrafen upphävs. Bestämmelser om ändringssökande som avses i paragrafen ska tas in i den nya 1 punkt som fogas till 81 b §.

81 a §. Det föreslås att paragrafen upphävs som obehövlig, eftersom man samtidigt slopar omprövningsförfarandet i samband med slopandet av specialomsorgsprogrammet.

81 b §. I 1 mom. föreslås en ny 1 punkt, varvid nuvarande 1 punkten blir 1 a punkt. Enligt den nya 1 punkten får ändring sökas hos förvaltningsdomstolen i ett beslut av en expertgrupp för krävande stöd som gäller meddelande av andra specialomsorger än sådana som ges oberoende av personens vilja eller avslutande av specialomsorger.

82 §. I paragrafen föreskrivs det om sökande av ändring i statsrådets, social- och hälsovårdsministeriets, regionförvaltningsverkets och förvaltningsdomstolens beslut. Det föreslås att paragrafen upphävs, eftersom statsrådet, social- och hälsovårdsministeriet eller regionförvaltningsverket inte fattar beslut som avses i lagen. Det behövs ingen separat bestämmelse om sökande av ändring i förvaltningsdomstolens beslut, eftersom bestämmelser om detta finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

86 §. Det föreslås att paragrafen upphävs, eftersom den innehåller ett onödigt och alltför allmänt bemyndigande att utfärda förordning.

87 §. Enligt paragrafen föreskrivs det särskilt om införandet av lagen. Paragrafen föreslås bli upphävd som obehövlig.

Ikraftträdande. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2023.

Ett ärende som gäller korrigeringsprogram, om vilket det föreskrivs i 36 § som upphävs, kan vara anhängigt vid regionförvaltningsverket vid ikraftträdandet av lagen. Enligt 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen avgörs ett sådant ärende i enlighet med de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av lagen.

I 3 mom. i ikraftträdandebestämmelsen föreskrivs det om andra situationer där verkningarna av den gamla lagen sträcker sig till tiden efter ikraftträdandet av den nya lagen. Specialomsorgerna ska fortsätta enligt den gamla lagen i högst två år efter att lagen trätt i kraft. Detta gäller såväl specialomsorgsprogram som beslut om specialomsorger. Om ett specialomsorgsprogram eller ett beslut har fattats för en viss tid som löper ut innan två år har förflutit från ikraftträdandet av lagen, ska bestämmelserna i den nya lagen tillämpas på dessa situationer efter att tiden löpt ut. Bestämmelserna i den nya lagen ska tillämpas oberoende av ett specialomsorgsprogram eller besluts giltighet, om personens förändrade servicebehov förutsätter att ett nytt beslut fattas om personens service.

